

Beslut vid regeringssammanträde den 19 maj 2011

Sammanfattning

En särskild utredare ska föreslå ett effektivt och flexibelt utnyttjande av samhällets samlade maritima resurser genom stärkt operativ samordning av och samverkan mellan svenska statliga myndigheter med maritima uppgifter, förmågor och resurser. Såväl samordning av och samverkan mellan olika civila myndigheter som mellan civila och militära myndigheter avses.

Utredaren ska

- med utgångspunkt i myndigheternas styrdokument redovisa de berörda myndigheternas uppgifter,
- kartlägga och identifiera hur maritima resurser inom myndigheterna är organiserade, hur ansvar för verksamhet är fördelat mellan myndigheterna samt hur resurserna används,
- kartlägga och beskriva svenska statliga maritima resurser och hur samordningen mellan maritima resurser sker i dag samt
- kartlägga och identifiera de ekonomiska, författningsmässiga och organisatoriska förutsättningar som råder för statliga myndigheter med maritima resurser.

Utredaren ska utifrån kartläggningarna bedöma om förutsättningarna för stärkt operativ samverkan och samordning av samhällets samlade maritima resurser är ändamålsenlig ur ett effektivitetshänseende och vid behov föreslå förbättringar.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2012.

Bakgrund

Maritima resurser och berörda myndigheter

Med maritima resurser avses de operativa resurser berörda myndigheter disponerar för sin verksamhet, till exempel fartyg, anläggningar, ledningscentraler, infrastruktur och personal. De myndigheter vars resurser omfattas av utredningen är i första hand Polisen, Kustbevakningen, Försvarsmakten, Sjöfartsverket, Fiskeriverket och Trafikverket.

Polisen har ansvar för att förebygga brott, övervaka den allmänna ordningen och säkerheten, bedriva spaning och göra brottsutredningar. Kustbevakningen har ansvar för att bedriva sjöövervakning och utföra räddningstjänst till sjöss. Kustbevakningen har också vissa brottsbeivrande uppgifter. Försvarsmakten har ansvar för att upprätthålla och utveckla ett militärt försvar. Sjöfartsverket har ansvar för sjöfartens säkerhet och framkomlighet. Fiskeriverket har fram till den 1 juli 2011 ansvar för bevarande och nyttjande av Sveriges fiskresurser, för fiskekontroll samt bedriver forsknings- och undersökningsverksamhet. Från och med den 1 juli 2011 kommer ansvaret för fiskresurserna och fiskerikontrollen att övergå till den nya Havs- och vattenmyndigheten och forsknings- och undersökningsverksamheten kommer att övergå till Sveriges lantbruksuniversitet. Havs- och vattenmyndigheten kommer även att ha ett samlat ansvar för införande, genomförande och utveckling av svensk havsplanering. Slutligen har Trafikverket ett ansvar för långsiktig planering av transportsystemet inklusive sjöfart och driver därtill färjerederi. Myndigheter som har ett övergripande ansvar för verksamhet till sjöss men inte har egna resurser såsom Tullverket, omfattas också av utredningen.

Samverkan mellan myndigheter

Det finns olika typer av etablerad samverkan mellan myndigheter med uppgifter till sjöss. Kustbevakningen har till uppgift att samordna civila behov av sjöövervakning och

förmedla civil sjöinformation till berörda myndigheter. För att tillgodose de civila myndigheternas behov har Kustbevakningen utvecklat ett system för sjöbaserad informationssamordning, SJÖBASIS, mellan myndigheterna. I SJÖBASIS samlas de olika myndigheternas information in, bearbetas och förmedlas till civila myndigheter som arbetar med sjöfart, fiske och miljö. För att bistå Kustbevakningen i arbetet med att samordna civil sjöövervakning och förmedla sjöinformation finns det vid myndigheten ett samrådsorgan för civil sjöövervakning – Sjöövervakningsrådet. I propositionen En sammanhållen svensk havspolitik (prop. 2008/09:170, bet. 2008/09: MJU29, rskr. 2008/09:299) angav regeringen att fartyg som används inom marin forsknings- och undersökningsverksamhet bör samlas inom Sjöfartsverkets rederiverksamhet.

Försvarsberedningen ansåg i sin rapport En strategi för Sveriges säkerhet – Försvarsberedningens förslag till reformer (Ds 2006:1) att användningen av Sveriges offentliga maritima resurser kan effektiviseras och att det finns betydande synergier. Försvarsberedningen beskrev att utifrån de uppgifter, förmågor och resurser som finns, är det möjligt att merutnyttja, samutnyttja respektive samordna berörda myndigheters kompetens, infrastruktur, ledningsresurser, materiel och personal samt verksamhetsplanering.

Tidigare utredningar

De svenska maritima resurserna har tidigare utretts vid flertalet tillfällen. Regeringen har uppdragit myndigheter att utreda förutsättningar till ökad samverkan. Exempelvis gav regeringen den 12 januari 2004 Sjöfartsverket och Kustbevakningen i uppdrag att utreda förutsättningarna att använda fartyg av Viking-klassen. För att skapa förutsättningar för ett effektivare utnyttjande av samhällets samlade resurser för att förebygga, förhindra, upptäcka och utreda brott och ordningsstörningar till sjöss och i kustnära områden beslutade regeringen den 25 januari 2007 att tillsätta en utredare att göra en översyn av regleringen av Kustbevakningens befogenheter i den brottsbekämpande och ordningshållande verksamheten, samt

lämna förslag till en ändamålsenlig författningsreglering (dir 2007:5). I uppdraget låg även att analysera om gränsdragningen mellan Kustbevakningens och andra myndigheters ansvarsområden inom den brottsbekämpande och ordningshållande verksamheten var lämpligt avvägd. Utredningen lämnade i maj 2008 förslag till en ny lag med en samlad och enhetlig reglering av Kustbevakningens och en kustbevakningstjänstemans rättsliga befogenheter (SOU 2008:55). Utredningens förslag har remissbehandlats och bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Statskontoret fick våren 2010 regeringens uppdrag att utreda och föreslå åtgärder för resurseffektivitet inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. Den operativa verksamheten hos myndigheterna omfattades inte av uppdraget. Statskontorets rapport Ökad sjöstödsamverkan! (Fö2010/1865/SSK) konstaterar att viss samverkan sker mellan myndigheterna och att det finns begränsad besparingspotential genom ökad samverkan om utbildning, upphandling, underhåll samt teknisktöd. Dock bedömer Statskontoret att det finns potentiella besparingar inom den operativa samverkan mellan myndigheter med maritima resurser. Statskontorets rapport bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Regeringen beslutade den 20 januari 2011 om tilläggsdirektiv (dir. 2011:3) till Havspaneringsutredningen. Utredningen ska utöver att analysera brister i befintliga kunskapsunderlag och datainsamling föreslå inriktning vad gäller framtida kunskapsförsörjning för havspanering. Uppdraget ska redovisas senast 30 juni 2011.

Riksdagen beslutade 2009 om en ny inriktning för Försvarsmakten (prop. 2008/09:140, bet. 2008/09:FöU10, rskr. 2008/09:292). Sveriges försvarsförmåga kommer att öka genom att försvaret får ökad användbarhet och tillgänglighet, vilket också påverkar Försvarsmaktens förutsättningar att stödja civil verksamhet.

Behovet av en översyn

I dag finns en etablerad samverkan mellan de myndigheter som har maritima resurser. Regeringen anser dock att samordningen och samverkan kan och bör stärkas. Samtliga resurser, såväl civila som militära, bör i högre utsträckning också samordnas för att nyttjas mer effektivt och för att öka flexibiliteten.

EU-lagstiftning och etablerade samverkansformer, inom och utanför EU, ställer krav på samverkan och samordning mellan svenska myndigheter och mellan myndigheter i Sverige och motsvarigheter i andra länder. Deltagande i bi- och multilaterala samarbeten och överenskommelser i Östersjöregionen samt Kattegatt och Nordsjön är viktiga för Sveriges säkerhet. Eftersom internationella samarbeten och internationell övningsverksamhet stärker den gemensamma förmågan att hantera olyckor, allvarliga händelser och kriser anser regeringen att det är viktigt att svenska myndigheter samverkar och är samordnade. En effektivisering av användningen av svenska maritima resurser bör beakta möjligheterna till internationell resurssamverkan.

Utmaningar och hot som samhället har att förhålla sig till förändras. Regeringen konstaterade i den ovan nämnda propositionen Ett användbart försvar, att hot mot säkerheten tar nya former, de är gränslösa, komplexa och föränderliga. Gränsöverskridande kriminalitet, storskalig terrorism och miljöhot är exempel på utmaningar som myndigheter har att förhålla sig till. Vidare har myndigheter med maritima resurser över tid utsatts för förändrade förutsättningar. Exempelvis har nya uppgifter tillkommit till följd av genomförande av internationella regelverk inklusive EU-regelverk. Regeringen bedömde att det finns effektivitets- och rationaliseringsvinster att uppnå, genom en utökad praktisk samordning av Kustbevakningen, Sjöfartsverket, Polisen och Försvarsmakten.

Mot bakgrund av dessa förändrade förutsättningar anser regeringen att det finns behov av att samlat utreda stärkt samverkan och samordning av maritima resurser vid svenska myndigheter för att skapa större resurseffektivitet och flexibilitet.

Uppdraget

Utredaren ska beskriva de statliga myndigheternas uppgifter samt kartlägga och identifiera de svenska myndigheternas maritima resurser, hur de är organiserade och hur ansvar för verksamheten till sjöss är fördelat. Områden som särskilt ska belysas är fartyg, ledning, infrastruktur som hamnar, kajer och sjöövervakningscentraler samt arbetet med sjölägesinformation, inklusive personal.

Utredaren ska kartlägga och beskriva hur den operativa samverkan mellan myndigheter med maritima resurser ser ut.

Utredaren ska kartlägga, beskriva och analysera de ekonomiska, författningsmässiga, organisatoriska, geografiska och säkerhetspolitiska förutsättningar som ligger till grund för berörda myndigheters verksamhet med maritima resurser. Utredaren ska också identifiera om det finns författningsmässiga hinder för utökad samordning av och samverkan mellan myndigheter med maritima resurser.

Utredaren ska utifrån kartläggningarna bedöma om förutsättningarna för stärkt operativ samverkan mellan och samordning av samhällets samlade maritima resurser är ändamålsenlig ur ett effektivitetshänseende och ge förslag till förbättringar. I denna del ska utredaren särskilt bedöma om verksamhet med maritima resurser som i dag bedrivs av staten kan utföras av annan huvudman.

Utredaren ska i arbetet genomföra jämförelser med nordiska och andra i sammanhanget relevanta länder

Utredaren ska utifrån resultatet av sitt arbete föreslå hur ökad samverkan mellan myndigheterna kan utformas, såväl civil-militär som civil-civil samverkan. Vidare ska utredaren föreslå hur ytterligare samordning av maritima resurser kan utformas. Om författningsmässiga hinder för samverkan och samordning har identifierats ska utredaren föreslå lämpliga författningsändringar. Utredaren ska utgå ifrån att en reform med utgångspunkt i Utredningen om Kustbevakningens befogenheter förslag (SOU 2008:55) kommer att genomföras. Om utredaren i sin bedömning finner att verksamhet som i dag

bedrivs av staten mer effektivt kan bedrivas av annan huvudman, ska utredaren lämna förslag på detta.

Utredaren ska kostnadsberäkna de förslag som har budgetära konsekvenser, redovisa berörda myndigheters anslagsförändringar till följd av utredarens förslag samt en bedömning om när förslagen kan realiseras.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska redovisa en konsekvensanalys av förslagen som inkluderar potentiella effektiviseringsvinster för respektive myndighet och för staten sammantaget samt eventuella omställningskostnader och hur dessa i så fall ska finansieras.

Utredaren ska vidare lämna en konsekvensanalys av eventuella författningsförslag för respektive myndighet samt för staten sammantaget. Utredaren ska bedöma och redovisa förslagens eventuella konsekvenser för miljön. Utredaren ska också bedöma tiden för genomförande av de förslag som lämnas.

Samråd och redovisning av uppdraget

Utredaren ska samverka och samråda med berörda myndigheter, organisationer och övriga berörda aktörer samt med Utredningen om inrättandet av Havs- och vattenmyndigheten (M 2010:03). I frågor som rör samordning och effektivisering av resurser och processer för datainsamling ska utredaren samråda med Havsplaneringsutredningen (M 2009:03).

Utredaren ska beakta de arbeten som myndigheterna initierat och som pågår vid myndigheterna, för att öka samverkan och samordning.

Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2012.

(Försvarsdepartementet)